

Policentrikus városfejlesztési koncepció megalapozása

Megbízó: Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium

Témavezető: Dr. Faragó László

2007. március

A Lisszaboni Stratégia hatására az Európai Unió terület- és kohéziós politikájában változás állt be, *nagyobb hangsúly kapnak a gazdasági fejlődés motorjai a versenyképes városok*. Magyarországon is újra kell gondolnunk, hogy a városok milyen szerepet tölthetnek be az ország fejlesztéspolitikájában és gyakorlatában, illetve központi irányításnak milyen feladatai vannak e téren.

A zárótanulmány a policentrikus városhálózat-fejlesztés értelmezésével (ideológiájával) és kormányzási filozófiájával kezdődik. A policentrizmus, mint fejlesztéspolitikai elv – a várakozásokkal ellentétben – nem egy olyan új településhálózat-fejlesztési, ellátás- és közlekedésszervezési „módszer”, amely univerzálisan alkalmazható a társadalmi-gazdasági élet minden területére. Lényege, hogy más hálózatfejlesztési elvekkel szemben inkább épít a horizontális kapcsolatokra, az egyes csomópontok egyenlő kezelésében és a tetszőleges kooperációs lehetőségekben látja a helyi és regionális források jobb kihasználásának, a hálózat összteljesítményének növelési esélyét. Ugyanakkor a minél több kapcsolatot lehetővé tevő hálózatosodást, a feladatmegosztást együtt kell kezelni a kapcsolatok kiépítésének, a hozzáférés vagy a fizikai elérhetőség biztosításának a költségeivel és a fenntarthatóságával, így mindenképpen a vertikális kapcsolatoknak, a központoknak (csomópontoknak) továbbra is kiemelkedő szerepük marad a struktúrában.

Arra a prehipotézisre támaszkodott a vizsgálat, hogy egyrészt integrálni kell a települési és a térségi megközelítést, másrészt Magyarországon a városoknak (és térségüknek) alapvetően az alábbi ötszintű hierarchikus tagozódása létezik:

- Főváros és agglomerációja, nagyvárosi európai növekedési körzet (MEGA 3.)
- Nemzetközi/nemzeti jelentőségű nagyvárosok/körzetek, (regionális központok/székhelyek, komplex pólusok)
- Regionális jelentőségű középvárosok/körzetek, nagyvárosi településegységek (megyei jogú városok, megyeszékhelyek, gazdaságfejlesztési pólusok, mezo-régiók központjai)

- Térségi szerepkört betöltő kisvárosok / funkcionális városi térségek (kistérségek központjai)
- Kis városok (törpe vagy ceremoniális városok, mikrokörzetek központjai)

Különböző szempontokból igazoltuk, illetve árnyaltuk ezt a struktúrát. A tanulmány történetileg bemutatja a városok hierarchikus tagozódását. Vizsgálja, hogy az állami feladatokat és hatásköröket miként lehet ezekhez a szintekhez rendelni. Újragondolja a különböző szintű városok önkormányzati feladatait és hatásköreit. A centrumok fejlesztése az elérhetőség és a hozzáférés biztosítását, javítását is megköveteli, így a tanulmány tárgyalja a közlekedés szerepét a policentrikus városhálózat kialakításában. Mivel a területi struktúra természetes alapegysége a város és környéke, ezért megvizsgáltuk a város és környékének együttműködési típusait. A kis-és közepes városok adják a városhálózat derékhadát, ezért részletesebben tárgyaljuk ezek gazdaságsszervező szerepkörét.